

Становище по дисертационния труд на Румен Скрински, „Васил Левски в художественото и документалното кино: Наративи и интерпретации”, представен за присъждане на образователната и научната степен „Доктор”

Възприемането на научните достойнства на дисертацията на Румен Скрински при мен иде подготвено най-напред от впечатленията ми като негов преподавател по време на следването му в специалност „Културология“. През тези години можах да се убедя в съсредоточеността, последователността и неотклонността му при усвояването на знания, да бъда свидетел на развитието на способностите му за научна работа; с радост установявам сега, че този извънреден от него път, продължен и през времето на неговата докторантура, го представят убедително чрез обсъжданото произведение като формиран и талантлив историк на културата.

Избраната тема характеризира неговия труд като историческо проучване – съчинение без предходни научни разработки по съдържанието и контекста на конкретно овладявания от дисертанта научен обект и свързаните с него исторически обстоятелства. Но определението на цялостния текст само като историческо изследване би било непълно. Неговата дисертация надхвърля решително обичайните фактографски възстановки на миналото, разкривайки Левски от документалното и игралното кино у нас в културологично-исторически план, анализирайки през него противоречията в българската публичност от XX и началните десетилетия на XXI век и в тази връзка конфронтиращите се остро в този контекст наративи и интерпретации, свързани с личността, делото, заветите, смъртта и безсмъртието на Апостола. Сложен културен процес, както отбелязва авторът, с ясно установено начало, но без завършек, процес без край, в който

визуализациите на словесните описания, становища и публичните колизии в художествените и документалните ленти привнасят допълнителни специфични многоизмерни усложнения.

След оценката за значимостта на темата иде ред на въпроса за източниците. Скрински открива и обособява подобаваният точно за неговата разработка визуален архив сведения в пряка връзка с културологично-историческото изграждане и осмисляне на сюжета, представя автентичен и неизвестен изворов материал, същевременно заемайки спрямо него критична, отстранена позиция относно ред общоприети преувеличения и съзнателни медийни манипулации на наличната документация, литература и филми, свързани с личността и делото на големия революционер.

В това отношение бих изразил неразбирането си защо липсва, и бих препоръчал като задължително, преди представената библиография, авторът да даде пълна „филмография“, един вид да бъдат явени системно базовите му източници с пълно описание на филмите, приведени и анализирани в дисертацията, сценаристите, режисьорите, снимачните екипи, продължителността им, годините им на поява, статистика за броя на излъчванията им, разпространението им, отзивите в текущата периодика и пр.

Структурата на обсъжданото проучване е резултат на задълбоченото познаване и разбиране на Скрински, както на мащабите и значението на визуализирането на наративите като културно явление само по себе си, така и на и мястото им в политическия и културен контекст на десетилетията. Вътрешните дялове на изследването са обособени съобразно разбиранията му за трансформациите на наративите в условията на културните промени през времето, през силата на идеологическите императиви, пропагандните способности и средства и съпротивите срещу тях, през институционалната и социалната

история на киното у нас и последователното разширение на неговите публични функции. В същата връзка следва да се подчертае постановката му относно автономизирането на визуалните сюжети от словесните наративи – постановка, която би могла да понесе и едно по-нататъшно развитие в неговите изследвания.

Постигната от автора реконструкция и аналитичната негова работа надхвърлят решително конкретността на свидетелствата и разгръщат нови сюжетни линии в големите теми за киното и културната идентичност, за обратната употреба на визуализациите на наличните словесни наративи в текущата политика, давайки така самостоятелна, нова, собствена гледна точка за разбирането им; това, мисля, е най-пряко свидетелство за постигнатия от него висок професионализъм.

Към своето становище бих добавил още и добрите си впечатления от самопреценката на дисертанта за неговите собствени приноси. Румен Скрински аргументира действително направеното от него с ясно разбиране и с убедителни доводи обосновава очертаната от него нова изследователска перспектива. Авторефератът може да бъде приет като представителен за неговия труд – издържан в стилистиката на изложението от основното произведение, той сменя в концентриран вид и дава точна представа за широката източникова основа на изследването и аналитичните техники, проведени в него, точна представа за дълбочината и значимостта на крайните изводи.

Дисертационният труд е несъмнено постижение, изследване със значими приноси; затова и с пълна убеденост със завършващите становището ми думи, призовавам уважаемото Научно жури да гласува без колебание с “ДА” за присъждането на Румен Скрински образователната и научна степен “Доктор”.

Проф. днк Иван Еленков

5 март 2023 г.

София